

Sygn. akt I USK 519/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. B.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o prawo do renty rodzinnej na stałe oraz o wysokość renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 24 marca 2021 r., sygn. akt III AUa 1721/17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz adwokat E. W. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił odwołanie K. B. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 25 lipca 2016 r. przyznającej mu prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu S. B. na okres od 1 kwietnia 2016 r. do 31 lipca 2019 r. w kwocie 524,58 zł miesięcznie oraz z dnia 19 sierpnia 2016 r. przeliczającej rentę rodzinną i podejmującą jej wypłatę od 1 sierpnia 2016 r. wraz z rentą socjalną.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, wyrokiem z dnia 24 marca 2021 r., oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego.

W sprawie ustalono, że wnioskodawca K. B., urodzony [...] 1965 r., jest właścicielem gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni 3,60 ha fizycznego, tj. 3,40 ha przeliczeniowego. Na posiadanych gruntach prowadzi działalność rolniczą. Wnioskodawca jest beneficjentem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i pobiera dopłaty do posiadanych przez siebie gruntów rolnych. W 2016 r. uzyskał jednolitą płatność obszarową i płatność na zalesienie gruntów. Także w 2017 r. uzyskał dopłaty unijne. Od 1 sierpnia 2016 r. wnioskodawca jest uprawniony do okresowej renty rodzinnej po zmarłym ojcu wraz z rentą socjalną. W dniu 15 kwietnia 2016 r. wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej na stałe. Aktualnie u wnioskodawcy występują następujące schorzenia w postaci zmian zwyrodnieniowo-dyskopatycznych kręgosłupa, stanu po skręceniach lewego stawu kolanowego, zmian zwyrodnieniowych lewego stawu kolanowego, astygmatyzmu mieszanego obu oczu, starczowzroczności, stanu po przebytym surowicznym zapaleniu centralnej siatkówki w oku prawym, choroby zwyrodnieniowej kręgosłupa zespołu bólowego kręgosłupa szyjnego i lędźwiowego, stanu po urazie głowy w wywiadzie, nawracających bóli głowy, okresowych zawrotów głowy, zaburzeń o charakterze psychotycznym, organicznych zaburzeń osobowości i zachowania oraz obniżenia funkcji poznawczych, które to schorzenia nie powodują trwałej całkowitej niezdolności do pracy. W związku z tym renta rodzinna nie może być przyznana na stałe.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie ma też podstaw do przyznania prawa do świadczenia rentowego od daty wcześniejszej niż złożenie wniosku, tj. od dnia 1 kwietnia 2016 r. W zakresie wypłaty wszystkich świadczeń z ubezpieczeń społecznych obowiązuje ogólna reguła, wynikająca z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 504 ze zm.), zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Skoro więc K. B. wniosek o przyznanie prawa do renty złożył w dniu 15 kwietnia 2016 r., to trafnie świadczenie rentowe zostało mu przyznane od 1 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że samo prowadzenie sadu przynosi wnioskodawcy wymierne pożytki w postaci około 4. ton owoców. Co więcej, wnioskodawca potwierdził, że dla utrzymania produkcji sadowniczej wykonuje niezbędne zabiegi, a nawet wynajmuje pracowników do pracy w sadzie. Uprawniony jest więc wniosek, że wnioskodawca nie zaprzestał prowadzenia działalności rozliczeń, co uzasadnia zawieszenie wypłaty części uzupełniającej przysługującej mu renty na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 933 ze zm.).

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego: tj.: art. 28 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że prace pielęgnacyjne wykonywane przez wnioskodawcę w sadzie świadczą o jego działalności rolniczej, podczas gdy prawidłowa wykładania tego przepisu wskazuje na wykonywanie tej pracy w celach zarobkowych, zaś działania wnioskodawcy mogły mieć na celu jedynie utrzymanie porządku w sadzie i jego pielęgnację na potrzeby własne, (-) art. 29 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawcy nie przysługuje uprawnienie do renty rodzinnej po ojcu S. B. na stałe, podczas gdy prawidłowa wykładania tego przepisu, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje na przyznanie wnioskodawcy renty rodzinnej na stałe;

2. naruszenie przepisów postępowania, tj.: (-) art. 316 § 1 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, przez jego niezastosowanie i wydanie orzeczenia z pominięciem stanu rzeczy na dzień orzekania, tj. z pominięciem nowego faktu w postaci informacji powziętej z urzędu przez Sąd o pobieraniu przez wnioskodawcę renty rodzinnej do 31 sierpnia 2021 r., (-) art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 286 k.p.c., przez ich niezastosowanie w sytuacji, w której Sąd drugiej instancji z urzędu powziął informację o dalszym pobieraniu przez wnioskodawcę renty rodzinnej na okres do dnia 31 sierpnia 2021 r., co powinno skutkować - w przypadku braku uwzględnienia stanowiska wnioskodawcy - skierowaniem zapytania przez Sąd do

biegłych wydających opinie w niniejszej sprawie z urzędu o tym, czy podtrzymują swoje wnioski w świetle jego aktualnego stanu zdrowia.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego:

„Czy Sąd Apelacyjny w Krakowie był związany informacją uzyskaną w dniu 22 marca 2021 r. o wydaniu przez KRUS decyzji o przyznaniu renty rodzinnej wnioskodawcy na dalszy okres, tj. do dnia 31 sierpnia 2021 r. pozostającą w sprzeczności z wynikami opinii biegłych, stanowiących podstawę orzekania w sprawie V U 2130/16, a których wnioski podzielił Sąd II instancji ?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Jeżeli chodzi o przesłankę przedsądu, na którą powołuje się skarżący, tj. występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to należy przypomnieć, że zagadnienie prawne powinno odnosić się do konkretnego przepisu prawa albo konkretnej regulacji prawnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, LEX nr 1515455), a skarżący powinien wykazać za pomocą wyводу prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 października 2015 r., II PK 61/15, LEX nr 1968444, oraz powołane tam orzeczenia). Zagadnienie prawne powinno zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224). Z tym z kolei wiąże się wymóg takiego sformułowania zagadnienia prawnego, aby dotyczyło kwestii prawnych budzących rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości, których

rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednorodność dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie może więc mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 600/14, LEX nr 1678103).

Postawione pytanie nie odnosi się do ujętych abstrakcyjnie problemów na tle określonych przepisów prawa, ale w istocie stanowi powielenie podstawy kasacyjnej dotyczącej naruszenia przepisu postępowania – art. 316 § 1 k.p.c.

W tym zakresie można dodać, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada oceny prawidłowości decyzji według stanu istniejącego w dacie jej wydania. Mimo że sąd ubezpieczeń społecznych

rozpoznaje sprawę merytorycznie na nowo, to jednak jako organ kontrolny wobec organu rentowego ma obowiązek odniesienia się do stanu rzeczy istniejącego w dacie wydania decyzji. Z tej przyczyny obowiązująca w „klasycznym” procesie cywilnym reguła wyrażona w art. 316 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd bierze pod uwagę stan rzeczy z chwili zamknięcia rozprawy, doznaje wyjątku w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ze względu na jego szczególny, odwoławczy charakter. Prawdliwość (zgodność z prawem i zasadność) decyzji organu rentowego ocenia się na datę jej wydania (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I UK 60/18, LEX nr 2692710; z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43 oraz z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr 272581).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie § 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

[as]